

RAUTAVAARA

PARAS LUONNOSTAAN

ARVIOINTIKERTOMUS 2020

Tarkastuslautakunta

Rautavaaran kunta Tarkastuslautakunta

Arviointikertomus vuodelta 2020

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Rautavaaran kunnanvaltuusto on päätöksellään 1.6.2017 § 42 valinnut toimikaudekseen 1.6.2017-31.5.2021 tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastamista varten. Kunnanvaltuuston valitseman tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 § mom. 4 mukaan valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös valvoa Kuntalain 84 § 2 momentissa tarkoitettuja kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan sidonnaisuusilmoituksia sekä saattaa ilmoitukset edelleen valtuuston tiedoksi.

Rautavaaran kunnanvaltuusto on päätöksellään 1.6.2017 § 42 valinnut tarkastuslautakuntaan jäsenet ja varajäsenet seuraavasti:

jäsen

Eero Kukkonen
Matti Matikainen
Eila Keinänen
Kirsi Kokkonen
Lenita Voutilainen

varajäsen

Kari Vanhala
Markku Pursiainen
Raija Karppinen
Jussi Rissanen
Merja Heikkinen

Kunnanvaltuusto valitsi puheenjohtajaksi Eero Kukkonen ja varapuheenjohtajaksi Matti Matikaisen.

Kunnanvaltuusto on kokouksessaan 16.4.2018/§ 7 myöntänyt Lenita Aholalle eron tarkastuslautakunnan jäsenyydestä ja Merja Heikkiselle tarkastuslautakunnan varajäsenyydestä. Samassa kokouksessa kunnanvaltuusto valitsi tarkastuslautakunnan jäseneksi Merja Heikkisen ja varajäseneksi Veijo Oinosen.

Kuntalain mukaisesta tilintarkastuksesta on huolehtinut tilintarkastusyhteisö BDO Audiator Oy. Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut HT - ja JHT - tilintarkastaja Pentti Tanskanen ja avustavana tarkastajana Eija Susitaival. Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut Pentti Tanskanen.

Arviointia varten lautakunta on hyväksynyt toimikaudekseen arviointisuunnitelman vuosittaisine painopistealueineen ja tarkemman työohjelman kutakin vuotta varten. Vuoden 2019 arviointikertomuksen jättämisen jälkeen tarkastuslautakunta on kokoontunut seitsemän kertaa.

Kaikissa kokouksissaan lautakunta on kuullut kunnanjohtajan katsaukset kunnan elinkeino-, työllisyys- ja muista ajankohtaisista kunnan ja kuntakonsernin asioista sekä toiminnan ja talouden toteutumisesta. Lautakunnalle ovat raportoineet elinvoimajohtaja, hallintojohtaja/hyvinvoinnin palvelualueen johtaja, perusturvajohtaja ja Rautavaaran Vuokratalot Oy:n toimitusjohtaja palvelualueidensa toiminnasta ja taloudesta. Lisäksi erityisnuorisotyöntekijä, hanke- ja elinkeinokoordinaattori, kulttuuri- ja vapaa-aikakoordinaattori, ruokapalvelupäällikkö ja työkoordinaattori ovat kertoneet palveluyksikköjensä toiminnasta, tavoitteista ja tehtävistään. Kunnanhallituksen puheenjohtaja on kertonut lautakunnalle havaintojaan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja sisäisestä valvonnasta.

Arviointikertomuksen laatimista varten lautakunta on tutustunut vuoden 2020 talousarvioon, hallintoelinten päätöksiin, kunnanhallituksen allekirjoittamaan tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen. Arvioinnin pohjana ovat lisäksi olleet lautakunnan jäsenten vuoden aikana tekemät käytännön havainnot eri lautakuntien alaisesta toiminnasta ja taloudesta.

Tarkastuslautakunta on todennut järjestäytymiskokouksessaan 15.9.2017 jäsentensä esteellisyydet arviointitehtävässä seuraavasti: Matti Matikainen on esteellinen käsiteltäessä Rautavaaran Vuokratalot Oy:n asioita hallituksen jäsenyyden ja Rautavaaran kurssi- ja leirikeskussäätiön asioita hallituksen puheenjohtajuuden perusteella. Lenita Voutilainen on esteellinen käsiteltäessä hyvinvointilautakunnan asioita lautakunnan puheenjohtajuuden perusteella. Merja Heikkinen on esteellinen käsiteltäessä elinvoimalautakunnan asioita lautakunnan jäsenyyden perusteella. Kirsi Kokkonen on esteellinen käsiteltäessä hyvinvointilautakunnan asioita lautakunnan varajäsenyyden perusteella.

Veijo Oinonen on esteellinen käsiteltäessä Vaaran Valo osuuskunnan asioita hallituksen puheenjohtajuuden perusteella sekä hyvinvointilautakunnan asioita lautakunnan jäsenyyden perusteella. Lisäksi Eero Kukkonen on esteellinen käsiteltäessä perusturvalautakunnan asioita, koska kunnanvaltuusto on valinnut hänet perusturvalautakunnan jäseneksi ja puheenjohtajaksi 16.9.2019.

Tarkastuslautakunta on saanut selvitykset tilintarkastajan suorittamista tarkastuksista ja lautakunta on käsitellyt tilintarkastuskertomuksen.

2. Arvio asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

2.1. Kuntastrategia 2017-2020

Kunnanvaltuusto hyväksyi kuntastrategia 2030-asiakirjan kokouksessaan 18.12.2017/96 §. Kuntastrategia-2030-asiakirja on pohjana koko valtuustokautta koskevia tavoitteita ja talousarvioon otettavia toiminnallisia tavoitteita

laadittaessa. Strategian mukaan hallintokunnat kohdistavat tavoitteet, toimenpiteet, mittarit ja tavoitetasot seuraaviin asiakokonaisuuksiin: Elinvoima, Talous ja yhteistyö, Palvelut ja kuntalaiset sekä Johtaminen ja henkilöstö.

Keskeisiksi menestystekijöiksi on määritelty elinkeinoelämän kehittäminen, asuminen ja ympäristö, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, seutukunnallinen yhteistyö, tasapainoinen kuntatalous sekä osaava ja motivoitunut henkilöstö.

Kuntastrategia-asiakirjan päivityksen hyväksyi kunnanvaltuusto kokouksessaan 21.1.2019/3 §.

Toimielimet ja tulosyksiköt ovat esittäneet toimintasuunnitelmissaan strategian mukaisia tavoitteita ja selvittäneet toimintakertomuksessaan niiden toteutumista.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan väestömäärä on vähentynyt päättävän valtuustokauden aikana noin 7 %, ikävakioitu sairastavuusindeksi on maan korkein ja yli 75-vuotiaiden osuus väestöstä on suuri. Tämän lisäksi tuleva sote-uudistus (=hyvinvointialueet) tuo omalta osaltaan lisäpainetta kuntastrategian päivittämiseen, jotta kunta pystyisi vastaamaan nykyisiin ja tuleviin toimintaan ja talouteen kohdistuviin haasteisiin. Pitkän aikavälin kuntastrategian päivitys tulisi laatia mahdollisimman pian uuden valtuustokauden alussa.

Tarkastuslautakunta toivoo, että tilinpäätösraportoinnissa esitettäisiin jatkossa tiivis ja selkeä kaikkia kunnan toimintoja käsittävä kunnanhallituksen katsaus siitä, miten strategian tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa on keskeisten menestystekijöiden osalta onnistuttu ja missä asioissa olisi vielä parannettavaa. Hallintokuntien toiminnallisia tavoitteita toimintasuunnitelmassa ja niiden toteutumisen tilinpäätösraportointia on myönteisesti kehitetty määräämuotoisempaan ja pelkistetympään suuntaan. Tätä kehitystyötä on syytä edelleen jatkaa. Tarkastuslautakunta esittää kuitenkin, että toimintasuunnitelmaan ja tilinpäätösraportointiin lisättäisiin myös informatiivisia useamman vuoden tunnuslukuja ja mittareita kuten esimerkiksi palveluiden käyttäjämääriä, käyntien määriä, kustannukset/suorite jne. eri toimintojen volyymin seuraamiseksi.

2.2. Kunnanhallitus/Hallintopalvelut

Hallintopalveluiden tehtävänä on ohjata, yhteen sovittaa ja tukea kuntakonsernin toimintaa.

Koronaepidemian keväällä tuomiin haasteisiin pystyttiin hyvin sopeutumaan. Kunnan valmiusjohtoryhmä kokoontui säännöllisesti epidemian alkuvaiheissa ja myöhemmin aina tarvittaessa. Toimielinten kokouksia pidettiin etänä ja ns. hybridikokouksina. Valmiussuunnitelma laadittiin ja hyväksyttiin vastaamaan nykypäivän tarpeita ja varautumiseen kiinnitettiin muutoinkin enemmän huomiota.

Kunnan verkkosivut uudistettiin ja uusi graafinen ilme otettiin käyttöön. Hallintopalveluiden johdolla on kunnan viestintää myös kehitetty. Uuden tiedonhallintalain tuomat muutokset huomioitiin toiminnassa ja lain velvoittama tiedonhallintamalli laadittiin ja hyväksyttiin.

Henkilöstön työhyvinvointikysely toistettiin Kevan kyselytyökalulla. Työhyvinvointikartoituksen tulos oli edellisen vuoden tapaan hyvä eli 3,89 (asteikko 1-5). Työn vaativuuden arviointijärjestelmän laatimista jatkettiin vuonna 2020.

Valtuustotason tavoitteet toteutuivat pääosin. Toimintatapoja on kehitetty myönteisesti mm. dynastia-asianhallintajärjestelmän käyttöönotto, luottamushenkilöiden sähköinen verkkopalvelu, sosiaalisen median käyttö kunnan ulkoisessa ja sisäisessä viestinnässä sekä verkkosivujen uudistus. Tavoitteena ollut henkilöstön sairauspoissaolojen pienentäminen ei toteutunut, sillä sairauspoissaolopäiviä oli 19,12 pv/henkilö, kun ne edellisenä vuotena olivat 16,8 pv/henkilö. Sairauspoissaolot olivat kuitenkin pienemmät kuin vuonna 2018, jolloin ne olivat 23,78 pv/henkilö.

Valmistelussa ollut tehtävien vaativuuden arviointityö tulee saada pikaisesti valmiiksi.

Tavoitteena ollut vakaa kuntatalous toteutui. Palvelurakenteiden tarkastelua on tehty talouden tasapainotussuunnitelman yhteydessä. Myös kiinteistöstrategian päivittäminen on aloitettu.

Kunnanhallituksen vastuulla olevat valtuustoon nähden sitovat nettomenot 0,749 milj. euroa alittuivat 0,049 milj. euroa. Nettomenot alenivat 11,4 % edelliseen vuoteen verrattuna.

2.3. Elinvoimalautakunta

2.3.1. Tekninen toimi

Teknisen toimen tehtävänä on tuottaa asumisen, kiinteistöjen ylläpidon, kunnallistekniikan ja ympäristönkäytön peruspalveluita. Myös ruoka- ja siivouspalvelut siirtyivät vuoden 2020 alusta lukien teknisen toimen vastuualueelle.

Merkittävin investointihanke eli ”Uusi-Palola”-rakennushanke toteutui vuonna 2020. Ko. hirsirakennus on rakennettu sosiaalipalvelua harjoittavan yrityksen käyttöön pääomavuokrasopimuksella. Monitoimitalon ilmastoinnin remontti aloitettiin vuonna 2020.

Vuoden 2020 aikana siivousalueilla nostettiin valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti siivoustiheyttä koronaepidemian vuoksi.

Ruokapalveluun teetätettiin konsulttiselvitys 2019-2020 vuoden vaihteessa toiminnan tehostamiseksi.

Kesällä 2020 taajamassa pidettiin ympäristökatselmus, jossa keskityttiin jätehuollon valvontaan. Jätevesien käsittelystä tehtiin kohdennettu seuranta ranta-alueille.

Valtuustotason tavoitteet saavutettiin suunnitelman mukaisesti. Mm. Hiekkahäikän ranta-asemakaavan ja kirkonkylän asemakaavan kaavapäivitykset toteutuivat, vuokra-asuntoja on remontoitu ja muutettu asumisen kannalta esteettömiksi ja sähköinen rakennuslupien palvelu on otettu käyttöön.

Ruokahuolto- ja siivouspalveluille ei vuoden 2020 toiminta- ja taloussuunnitelmassa ollut esitetty toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita.

Vesi- ja viemärlaitoksen taloudellinen toiminta on ollut tappiollista useana vuotena peräkkäin. Vuonna 2020 oli vesilaitoksen tappio 26.125,69 euroa. Tappioita on tilinpäätöksessä noin 469.000 euroa. Ko. tappio vastaa lähes kahden vuoden liikevaihtoa. Talouden tervehdyttämiseen tulee edelleen kiinnittää huomiota. Perusmaksuja on korotettu vuoden 2020 alusta alkaen.

Teknisen toimen vastuulla olevat valtuustoon nähden sitovat nettomenot 1,614 alittuivat 0,021 milj. euroa. Nettomenot kasvoivat 50,4 % edelliseen vuoteen verrattuna. Nousu johtuu suureksi osaksi siitä, että vuonna 2020 ruokahuolto- ja siivouspalvelut siirtyivät teknisen toimen alaisuuteen.

2.3.2. Elinkeinopalvelut

Elinkeinopalvelujen tehtävänä on toteuttaa sellaista elinkeinopolitiikkaa, jolla tuetaan ja edistetään sekä yritystoiminnan että maatilatalouden harjoittamista paikalliset olosuhteet huomioon ottaen, sekä hoidetaan kunnan työllisyyttä yhteistyössä kunnan sosiaalitoimen kanssa.

Yritysten neuvontaa toteutettiin omana työnä kunnanjohtajan, elinvoimajohtajan sekä hanke- ja elinkeinokoordinaattorin ja työllisyyskoordinaattorin toimesta.

Työllisyystoimintaa ja yrityspalveluita on kehitetty useitten kehittämishankkeiden avulla. ”Myö, Työ, Hyö 2” hankkeen (ESR-hanke) kohderyhmänä ovat rautavaaralaiset pitkäaikaistyöttömät. ”Live Like a Local in Rautavaara”-hankkeessa (EAKR-hanke) käynnistetään ja kehitetään matkailun yritysverkoston toimintaa. ”Vaaralla palaa”-hanke (Leader-hanke) on yleishyödyllinen kehittämishanke, jossa luodaan toimintamalli kehittää maaseutuasumista sekä kylä- ja järjestötoimintaa yhteisöllisten tapahtumien ja omaehtoisen toiminnan kautta.

Rautavaara on mukana myös maakunnallisissa hankkeissa. ”Yritys oppii ja menestyy 2”-hankkeen (Savon Yrittäjät ry/ESR-hanke) kohderyhmänä ovat pk-yritykset ja näissä yrityksissä sekä yrittäjät että yritysten henkilöstö. ”Kohti eKuntaa”-hankkeen /Savo Grow Oy/EAKR-hanke) tavoitteena on edistää sähköisten palveluiden yhteiskäyttöä Pohjois-Savon kunnissa.

Työllisyysasioita hoitaa työllisyystiimi, jossa on edustettuna elinkeinopalvelut sekä sosiaalitoimi. Työttömien osuus koko työvoimasta oli joulukuussa 13,5 %, kun se Pohjois-Savossa oli 13,7 %. Edellisenä vuotena se oli Rautavaaralla 10,3 %. Nousuun vaikuttaa ainakin osittain koronaepidemia.

Valtuustotason tavoitteet toteutuivat ja mm. yhteistyötä vahvistettiin neuvontaja tukipalveluja tuottavien tahojen ja yritysten kesken, elinkeinotukien uudistus valmistui keväällä 2020 sekä kunnan ja yritysten yhteisiä tilaisuuksia lisättiin. Väestökatoa ei kuitenkaan onnistuttu pysäyttämään, sillä kunnan väkiluku pieneni 41 henkilöllä.

Kunnan aktiivinen työllisyyden hoito näkyy myös työmarkkinatuen kuntaosuu-den pienentymisenä. Vuonna 2018 = 0,125 milj. euroa, vuonna 2019 = 0,061 milj. euroa ja vuonna 2020 = 0,059 milj. euroa.

Tarkastuslautakunta toteaa tyydytyksellä, että kunnan elinkeinotoimen kehittämiseen ja työllisyyden lisäämiseen on panostettu lisää henkilöstöresursseja lisäämällä sekä haettu ja saatu kehittämiseen myös ulkopuolista EU-rahoitusta. Lisäpanostuksilla on saavutettu myös hyviä tuloksia.

Elinkeinopalvelujen vastuulla olevat valtuustoon nähden sitovat nettomenot 0,162 milj. euroa alittivat talousarvion 0,056 milj. euroa. Nettomenot nousivat 22,7 % edelliseen vuoteen verrattuna.

2.4. Hyvinvointilautakunta

Hyvinvointilautakunnan tehtävänä ovat varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, toisen asteen ja aikuiskoulutuksen, vapaa-aikapalveluiden (kansalaisopisto, kirjasto sekä nuoriso-, liikunta- ja kulttuuripalvelut) palveluiden järjestäminen.

Koronaepidemia näkyi erityisesti koulutoimessa etäopetukseen siirtymisessä ja myös muissa erityisjärjestelyissä. Myös kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut joutuivat rajoittamaan toimintaansa ja tapahtumia. Päiväkoti joutui pienentämään lapsimääriä ja päiväkodin ja perhepäivähoitajien välinen yhteistyö jäi vähäiseksi.

Nuoriso-, liikunta- ja kulttuuriasioita hoidettiin ensisijaisesti kunnan oman vapaa-aikaohjaajan toimesta. Nuorisotoimessa toimi etsivää nuorisotyötä tekevä erityisnuorisotyöntekijä. Nuorisovaltuusto ei ollut toiminnassa, sillä toimintäsäännön mukaista jäsenten vähimmäismäärää ei saatu muodostettua.

Valtuustotason tavoitteet toteutuivat pääasiassa suunnitellulla tavalla. Tavoitteiden mukaisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön on nimetty Hyte-yhteishenkilö ja toimintaa on lisätty, kirjastokortteja on lisätty ja mahdollistettu kirjaston käyttäminen omatoimiaikana, koulujen opetus on ollut opetussuunnitelmien mukaista, joukkoliikennettä on lisätty, kaikki 9. luokan päättäneet saivat jatko-opiskelupaikan, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma päivitettiin, viestintää sosiaalisessa mediassa vahvistettiin, maksuja ja taksoja tarkistettiin ja pysyttiin budjetissa.

Varhaiskasvatuksessa ja koulutoimessa tulee henkilöstömäärä sopeuttaa hoidossa olevien lasten lukumäärän vähentymiseen.

Hyvinvointilautakunnan vastuulla olevat valtuustoon nähden sitovat nettomenot 1,989 milj. euroa alittivat talousarvion 0,122 milj. euroa. Nettomenot alenivat 31,5 % edelliseen vuoteen verrattuna. Nettomenojen pienentymiseen vaikutti suureksi osaksi ruokahuolto- ja siivouspalveluiden siirtyminen teknisen toimen alaisuuteen vuonna 2020.

2.5. Perusturvalautakunta

Perusturvalautakunta järjestää hyvän elämän turvaavat sosiaali- ja terveystalouden palvelut omana toimintana, ostopalveluina sekä seutuyhteistyönä huomioiden kuntalaisten vastuun omasta hyvinvoinnistaan ja terveydestään.

2.5.1. Sosiaalitoimi

Sosiaalitoimen tulosityksikköjä ovat lasten ja perheiden palvelut, vammais- palvelut, iäkkäiden palvelut, päihdehuolto, aikuissosiaalityö ja omaishoidontuki.

Kunnan omana toimintana Lepolassa toimii kolme tehostetun palveluasumisen yksikköä eli Päivänsini, Hopeapaju ja Niittyvilla.

Kotihoidon käyntien määrä on lisääntynyt vuosittain: vuosi 2016 = 23.525 käyntiä, vuosi 2017 = 28.458 käyntiä, vuosi 2018 = 30.210 käyntiä ja vuosi 2019 = 40.404 käyntiä. Vuonna kotihoidon käyntien määrä aleni ja oli 38.311 käyntiä. Omaishoitajien määrä aleni edellisen vuoden 33 henkilöstä 26 henkilöön vuonna 2020.

Valtuustotason tavoitteiden toteutumista ei ole selkeästi kuvattu tilinpäätösraportoinnissa. Mm. välimuotoisten asumispalveluiden kehittämisestä sekä mobiili-, hyvinvointi- ja turvateknologian uusien ratkaisujen käyttöönotosta eikä palveluiden myöntämisperusteiden vahvistamisesta ole raportoitu. Toimintakertomuksessa on kuitenkin todettu, että iäkkäiden palveluissa panostettiin edelleen perusasioiden kuntoon saattamiseksi ja samalla teknologian käyttöönottoon sekä että SAS-toiminta jatkui vakiintuneena toimintana, jonka johdosta tehostettiin palveluketjujen saumattomuuteen ja Kaavin vuodeosastolta kotiutuksiin. Myöskin on todettu, että palvelutarpeen arviointeihin on pystytty vastaamaan lakisääteisessä ajassa.

Tilinpäätösraportoinnissa on todettu, että välimuotoisten asumisratkaisujen puute on vaikeuttanut asukkaan sijoittumista hoivaketjussa. Tarkastuslautakunta toteaa, että välimuotoiseen, autettuun asumispalveluun tulee panostaa.

Vuonna 2020 koronaepidemia vaikutti voimakkaasti vanhus- ja vammaisneuvoston toimintaan, koska riskiryhmään kuuluvia kehoitettiin välttämään kokoontumisia.

Ammattitaitoisen henkilöstön, erityisesti sijaisten saannissa, on todettu olevan ongelmia.

Vuonna 2019 olivat Rautavaaran kunnan ikääntyneiden palveluiden kustannukset 1.216 euroa/asukas, nousu edelliseen vuoteen 17,7 % (Pohjois-Savon keskiarvo 534 euroa/asukas, nousu edelliseen vuoteen 3,4 %) ja kotihoidon kustannukset 642 euroa/asukas, nousu edelliseen vuoteen 11,2 % (Pohjois-Savon keskiarvo 274 euroa/asukas, nousu edelliseen vuoteen 5,0 %). Luvut ovat edelleen Pohjois-Savon korkeimpia ja nousut korkeampia kuin Pohjois-Savossa keskimäärin.

Sosiaalitoimen vastuulla olevat valtuustoon nähden sitovat nettomenot 3,294 milj. euroa alittuivat 0,017 milj. euroa. Nettomenot kasvoivat 1,7 % edelliseen vuoteen verrattuna.

2.5.2. Perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoito

Perusterveydenhuollon palvelut ostetaan Kysteri-liikelaitokselta ja erikoissairaanhoidon palvelut lähinnä KYS:stä.

Perusterveydenhuollon kustannukset Rautavaaralla vuonna 2019 olivat 1.277 euroa/asukas (Pohjois-Savon keskiarvo 761 euroa/asukas) ja erikoissairaanhoidon kustannukset 1.935 euroa/asukas (Pohjois-Savon keskiarvo 1.551 euroa/asukas).

Valtuustotason tavoitteena oli lähipalveluiden saatavuuden turvaaminen. Lääkäripalveluiden saatavuus toteutuikin vuonna 2020 paremmin kuin edellisenä vuotena. Lääkäripalveluita toteutettiin osin etätyönä. Rautavaaran kunta on jatkanut selvitystyötä perusterveydenhuollon lähipalveluiden paremman saatavuuden ja kustannustehokkaamman palvelun aikaansaamiseksi Ylä-Savon Sote-kuntayhtymän ja Kuopion kaupungin kanssa.

Perusterveydenhuollon nettomenot 1,950 milj. euroa alittivat talousarvion 0,114 milj. euroa ja erikoissairaanhoidon nettomenot 2,785 milj. euroa alittivat talousarvion 0,033 milj. euroa. Perusterveydenhuollon kustannukset alenivat 5,8 % ja erikoissairaanhoidon kustannukset alenivat 9,9 % edelliseen vuoteen verrattuna.

3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Käyttötalous

Alkuperäisessä talousarviossa ennakoitiin tilikauden alijäämäksi 467.961 euroa ja tilinpäätöksen mukaan tulos oli ylijäämäinen 1.640.411,16 euroa. Koronaepidemian vuoksi valtio korotti valtionosuuksia verotulojen menetyksen kompensointina. Lisäksi yhteisöveron tuoton kuntien saamaa jako-osuutta korotettiin. Koronakriisi toi myös lyhyen aikavälin kustannussäästöjä. Kunnassa tehtiin lisäksi talouden tasapainottamissuunnitelma, joka osaltaan edesauttoi ylijäämäisen tuloksen syntymistä.

Edellä mainituista syistä kunnanvaltuusto hyväksyi tilivuoden aikana muutoksia verotuloihin ja valtionosuuksiin sekä toimintakuluihin. Muutetun talousarvion mukaan ylijäämäksi ennakoitiin 1.209.067 euroa. Tulos oli tätäkin ennustetta parempi.

Olenneisimmat erot alkuperäiseen talousarvioon nähden olivat seuraavat: Toimintatuotot ylittivät tuloarvion noin 178.000 euroa, toimintakulut alittivat talousarvion 1.439.000 euroa, valtion osuudet olivat 585.000 euroa tuloarviota suuremmat ja verotulot noin 63.000 euroa tuloarviota pienemmät.

Edelliseen vuoteen verrattuna toimintatuotot nousivat 9,9 %, toimintakulut alenivat 4,7 % (lähinnä palvelujen ostot), verotulot kasvoivat 3,1 % ja valtion osuudet nousivat 10,7 %.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tilikauden taloudellinen tulos oli ennakoitua parempi johtuen suureksi osaksi koronaepidemian johdosta korotetuista valtion osuuksista ja yhteisöveroista sekä lyhyen aikavälin kustannussäästöistä. Parempaan tulokseen vaikutti myös osaltaan kunnan omat talouden tasapainottamistoimenpiteet. Kaikki tulosalueet alittivat kunnanvaltuuston myöntämät sitovat nettomäärärahat.

Taseessa on kertynyttä ylijäämää 7,230 milj. euroa. Velkamäärä asukasta kohden on korkea eli 5.990 euroa/asukas, joka on lähes 2-kertainen maan keskiarvoon verrattuna. Kuntakonsernin velkamäärä 9.667 euroa/asukas on sen sijaan lähes maan keskiarvon mukainen. Kunnan kokonaisvelkamäärä on alentunut edellisestä vuodesta noin 1,4 milj. euroa. Omavaraisuusaste on 58,5 %, joka on lähellä tavoitetasoa 60 %. Maksuvalmius on hyvä, kassan riittävyys 25 päivää.

Investoinnit

Investointeihin oli varattu 0,843 milj. euroa ja toteutuneet investointimenot olivat 0,809 milj. euroa. Suurin yksittäinen investointihanke oli Palolan kiinteistö, jonka kustannukset olivat 0,523 milj. euroa.

Investointihankkeet on toteutettu investointisuunnitelman mukaisina eikä olennaisia määrärahojen ylityksiä yksittäisten hankkeiden osalta tapahtunut.

Esitämme harkittavaksi kunnan investointien poistosuunnitelman muuttamista muuttuneita olosuhteita vastaavaksi.

4. Tytäryhtiöt

Rautavaaran Vuokratalot Oy ja Kiinteistö Oy Rautavaaran Virastotalo

Kunnan omistus Rautavaaran Vuokratalot Oy:ssä on 100 % ja Kiinteistö Oy Rautavaaran Virastotalossa 70,14 %.

Kunnanvaltuuston tytäryhtiöille asettamat tavoitteet ovat toteutuneet pääosin suunnitellulla tavalla.

5. Henkilöstö

Henkilöstön määrä on viime vuosina ollut noin 140 työntekijää. Eniten henkilöstöä on perusturvapalveluissa noin 66 ja hyvinvointipalveluissa noin 37 henkilöä.

Henkilöstön keski-ikä on korkea. Vuonna 2020 jäi eläkkeelle 8 henkilöä. Eläkepoistuma vuosina 2021-2025 on noin 15 % koko henkilöstöstä. Sairauspoissaolot olivat 19,1 pv/henkilö, joka määrä nousi edellisestä vuodesta, jolloin se oli 16,4 pv/henkilö.

Eläkepoistuma on tulevina vuosina suuri. Henkilöstön työhyvinvointikartoitus suoritettiin Kevan verkkotyökalulla. Kartoitusten tulokset olivat hyviä ja tulokset olivat samat kuin vuonna 2019. Tulos oli 3,89 (asteikko 1-5). Sairauspoissaolot lisääntyivät edellisestä vuodesta, mutta olivat kuitenkin pienemmät kuin vuonna 2018, jolloin ne olivat 23,8 pv.

6. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Toimintakertomuksessa on kerrottu, miten riskien hallinta ja siihen liittyvä sisäinen valvonta on kunnassa järjestetty. Merkittävimpinä riskeinä on todettu henkilöstöriskit eli ohut organisaatio, jossa työtehtävää hoitaa vain yksi henkilö ja suuresta lainamäärästä johtuva korkoriski, tietoverkko-osuuskunnan saatavan, 2,638 milj. euroa, epävarmuus sekä tietoturvariski. Lisäksi on todettu, että mahdollinen sote-uudistus tuo riskejä mm. investointien toteuttamiseen sekä kiinteistöriskin omistajakunnalle.

Toimintakertomuksessa ei ole raportoitu sisäisen valvonnan suunnitelmista, niiden toteutumisesta ja mahdollisista toimenpiteistä valvonnassa havaittujen seikkojen osalta. Riskien hallinta ja sisäinen valvonta tulee olla suunniteltua ja dokumentoitua. Toimintakertomuksessa on kuitenkin tunnistettu sisäisen valvonnan osa-alueiden kehittämistarpeet.

Hankintojen kilpailutuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota esteellisyysoihin sekä päätöksenteossa että myös hankintojen valmisteluvaiheessa.

7. Yhteenveto

Tarkastuslautakunta on saanut luottamushenkilöiltä ja viranhaltijoilta sidonnaisuusilmoitukset ja antanut ne tiedoksi kunnanvaltuustolle. Kunnanvaltuusto on merkinnyt päivitetyt sidonnaisuusilmoitukset tiedoksi kokouksessaan 12.10.2020/28 §.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan hallintoa ja taloutta on ohjattu ja johdettu kunnanvaltuuston hyväksymien strategialinjausten sekä vuoden 2020 toiminta- ja taloussuunnitelman mukaisesti. Tilikauden taloudellinen tulos oli ennakoitua parempi johtuen erityisesti koronaepidemian vuoksi saaduista suuremmista valtionosuuksista ja yhteisöveron tuotoista sekä lyhyen aikavälin kustannussäästöistä ja kunnan omista talouden tasapainottamistoimenpiteistä. Taseessa on ylijäämiä yhteensä 7,229 milj. euroa.

Toiminnalliset tavoitteet saavutettiin olennaisilta osiltaan. Taloudenhoidossa on noudatettu kunnanvaltuuston vahvistamaa talousarviota. Olennaisia sitovien toimintamenojen ylityksiä ei todettu.

Taloudellisena riskinä kunnalla on suuri velkamäärä 9,349 milj. euroa ja saaminen Vaaran Valo osuuskunnalta 2,638 milj. euroa. Mikäli korkotasoa nousee olennaisesti, aiheuttaa se vaikeuksia talouden pitämisessä tasapainossa. Riskinä on myös kiinteistöjen ja infran korjausvelka ja sen hoitaminen vuosien 2021-2023 nettoinvestointien 1,2 milj. euron lisäksi.

Päättävällä valtuustokaudella vv. 2017-2020 on kunnan velkamäärä pienentynyt 4,377 milj. euroa ja saaminen Vaaran Valo osuuskunnalta pienentynyt 0,748 milj. euroa.

Kunnan edellytykset selviytyä tulevien vuosien haasteista vaatii erityisesti panostusta markkinointiin kunnan imagon nostamiseksi yritysystävällisenä kuntana sekä viihtyisänä ja turvallisena asuinkuntana. Resurssien vähentyessä tulee kunnan tiivistää entisestään yhteistyötä naapurikuntien kanssa.

Vaikka koronaepidemia vaikuttaa kunnan toimintoihin ja talouteen merkittävästi kuluvana ja tulevina vuosina, uskomme, että kunta ja kuntalaiset selviytyvät tästä vaikeasta epidemiasta yhdessä ja yksituumaisesti toimien.

Tarkastuslautakunta kiittää kunnan luottamushenkilöitä ja henkilöstöä erittäin hyvin suoritetusta ja ansiokkaasta työstä kuntalaisten hyväksi.

Rautavaara, 21.5.2021.

Eero Kukkonen
Puheenjohtaja

Kirsi Kokkonen
Jäsen

Matti Matikainen
Varapuheenjohtaja

Veijo Oinonen
Varajäsen